

VEDLEGG

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortinget
Ekspedisjonskontoret

Deres ref

Vår ref
22/2003 -

Dato
12.04.2022

Dokument 8:154 S (2021–2022) fra Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug, Geir Jørgensen og Bjørnar Moxnes om midlertidige tiltak mot ekstraordinære prisøkninger

Jeg viser til finanskomiteens brev 29. mars 2022, hvor komiteen har sendt ovennevnte representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Sofie Marhaug, Geir Jørgensen og Bjørnar Moxnes til uttalelse.

Regjeringen deler forslagsstillernes syn om at den russiske invasjonen av Ukraina krever at Norge stiller opp både økonomisk og humanitært. Invasjonen av Ukraina har skapt den største humanitære katastrofen i Europa siden andre verdenskrig. Lidelsene for sivilbefolkningen i Ukraina er store, med akutt behov for humanitær hjelp. Over 4 millioner har flyktet fra landet, først og fremst kvinner og barn. Alle europeiske land må bistå i denne situasjonen, også Norge. Regjeringen la derfor fredag 1. april frem forslag om bevilgningsøkninger på i alt 10,7 mrd. kroner for å legge til rette for at Norge i første omgang kan ta imot 30 000 flyktninger fra Ukraina i tillegg til 5 000 flyktninger fra andre områder. Det tas i tillegg høyde for omfordeling av 2 500 på flukt fra Ukraina i nærområdene, samt medisinsk evakuering av inntil 550 pasienter og deres pårørende. Fordrevne fra Ukraina som har fått kollektiv beskyttelse, er i Norge midlertidig. Mens de er her, skal det tilrettelegges for at de får et trygt og godt opphold i Norge, at barn og unge får gå på skole og i barnehage, og at voksne kommer raskest mulig ut i jobb.

Russlands krigføring i Ukraina endrer den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa. Ikke siden andre verdenskrig har vi i Europa hatt krigshandlinger med konsekvenser som det vi nå er vitne til. Som følge av endringene i våre sikkerhetspolitiske omgivelser

har det oppstått et behov for raskt å prioritere og styrke Norges forsvarsevne og militære beredskap. En ny sikkerhetspolitisk situasjon stiller også høyere krav til sivil beredskap. Regjeringen har derfor foreslått at utgiftene til forsvar og sivil beredskap i budsjettet for 2022 økes med i alt 3,5 mrd. kroner til tiltak som kan iverksettes og få effekt raskt, slik som tiltak for økt tilstedeværelse i nord og digital sikkerhet. Konsekvensene for neste års budsjett vil regjeringen komme tilbake til i statsbudsjettet til høsten.

Angrepet på Ukraina har bidratt til høyere energi- og råvarepriser, og det har demonstrert hvor avhengige Europa er av russisk gass. I Europa var gassprisen og strømprisen høy allerede før angrepet på Ukraina, blant annet pga. høy global gassetterspørsel som følge av økonomisk gjeninnhenting etter pandemien, lavere import av rørgass fra Russland, bortfall av LNG-produksjon, lave gasslagre etter en kald vinter og lite vind. Krigen vil trolig gjøre at perioden med høye energipriser vil vare lenger, og det vil også slå inn i norske strømpriser. Regjeringen har derfor foreslått en forlengelse av strømstøttetiltakene overfor husholdninger, frivillige organisasjoner og landbruket frem til og med mars 2023, se Prop. 77 S (2020–2021).

Norsk næringsliv har relativt lite handel med Ukraina og Russland, med unntak av deler av næringslivet i Øst-Finnmark. Regjeringen har fremmet særskilte tiltak rettet mot de bedriftene som er mest berørt av situasjonen og nå står foran en krevende omstilling. Det er av nasjonal interesse at det opprettholdes bosetting i Norges grenseområde mot Russland.

Til tross for krigen i Ukraina og en ny runde med omfattende smitteverntiltak i starten av året, er det høy aktivitet og uventet sterk vekst i norsk økonomi. Norsk økonomi er inne i en høykonjunktur. Bedrifter melder om problemer med å få tak i arbeidskraft, og lønns- og prisveksten skyter fart. Den registrerte arbeidsledigheten har kommet ned. Sist gang ledigheten var på så lavt nivå var i høykonjunktoren før finanskrisen i 2008. Krigen i Ukraina treffer også norsk økonomi, men utslagene i aktiviteten ser ut til å bli nokså små siden vi handler lite med Russland, Ukraina og Hviterussland. De siste prognosene fra både Norges Bank, SSB og Finansdepartementet (mars 2022) tegner et bilde av en økonomi i sterk vekst, selv om krigen i Ukraina øker usikkerheten om den økonomiske utviklingen fremover.

Økte priser på drivstoff, elektrisitet og matvarer trekker prisveksten opp og kjøpekraften ned. I løpet av de siste to årene har hver husholdning i gjennomsnitt spart i overkant av 100 000 kroner. Det ligger an til positiv reallønnsvekst og kjøpekraftforbedringer for lønnstakerne. Høy sysselsettingsvekst innebærer at inntektene øker også for dem som har vært arbeidsledige eller av andre grunner har vært utenfor arbeidsmarkedet og nå kommer i jobb.

Norges Bank er i gang med å normalisere pengepolitikken fra det ekstraordinært lave rentenivået gjennom pandemien og hevet styringsrenten til 0,75 pst. 24. mars 2022. De

varslet samtidig betydelig høyere rente fremover, og oppjusterte sin egen renteprognose til 2,5 pst. ved utgangen av 2023.

Økte priser er gjerne et signal om knapphet på varer/tjenester. Tiltak som reduserer avgifter, vil på kort sikt bidra til en reduksjon i prisnivået. Hvor mye prisene vil reduseres avhenger av hvor raskt tilbudet av varer og tjenester kan økes for å møte den økte etterspørselen. Dersom prisen settes ned mindre enn subsidien, vil det i praksis være en skjult støtte til bedriftseierne.

Vi er i en krevende situasjon hvor det har vært behov for flere ekstraordinære pakker, som i seg selv øker temperaturen i norsk økonomi, i en situasjon hvor vi er nærmere overoppheting av økonomien og en forsert renteheving enn på mange år. Det er ikke i noen sin interesse at gode tiltak i sum fører til at vi får ubalanser i økonomien med renteøkninger, lønns- prisspiral med tilhørende utfordringer for folks privatøkonomi. Å få oljepengebruken ned fra dagens høye nivå er en viktig prioritering. Fremover vil handlingsrommet i finanspolitikken også bli mer begrenset. Gitt disse utfordringene og i lys av den sterke utviklingen i norsk økonomi, må vi være varsomme med å innføre flere brede og generelle tiltak.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum